

QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

ONOR. IMĦALLEF GIANNINO CARUANA DEMAJO
PRESIDENT

ONOR. IMĦALLEF TONIO MALLIA

ONOR. IMĦALLEF ANTHONY ELLUL

Seduta ta' nhar il-Ħamis, 26 ta' Novembru, 2020

Numru 3

Rikors maħluf numru 482/2012 MCH

Semago Trading Company Limited (C 4547)

v.

*The Stork Enterprises Company Limited (C 20066),
Mario Cassar u Margaret Cassar*

1. Dan huwa appell tal-konvenuti minn sentenza mogħtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fil-25 ta' Ġunju 2015 illi laqgħet talba għall-kundanna tagħhom biex iħallsu lis-soċjetà attriċi t-taxxa fuq il-valur miżjud ["TVM"] li din kellha tħallas fuq il-kera ta' fond kummerċjali mikri minnha lill-konvenuti. Il-fatti rilevanti huma dawn:
2. B'kitba tat-23 ta' Mejju 1980 l-attriċi kienet kriet *showroom* lil terzi u b'kitba oħra tal-11 ta' Marzu 2003 il-kiri għadda għand il-konvenuti Cassar bl-istess kondizzjonijiet. Billi meta nħoloq il-kiri fl-1980 kienet

għadha ma daħlitx fis-seħħ il-liġi dwar it-TVM, il-ftehim ma jaħsibx għall-ħlas tat-taxxa u l-attriċi ma kinitx tiġbor dik it-taxxa mingħand il-konvenuti sakemm il-konvenuti bdew iħallsu b'seħħ mill-31 ta' Marzu 2011 u baqgħu jħallsu sallum. Il-Kummissarju tat-Taxxa fuq il-Valur Miżjud, iżda, qiegħed jitlob lill-attriċi tħallas it-taxxa li kellha tingabar mill-1 ta' Lulju 2005 sal-31 ta' Marzu 2011, b'kollox ttax-il elf, disa' mija u seba' euro (€12,907), barra l-imgħaxijiet.

3. L-attriċi kemm-il darba sejthet lill-konvenuti biex iħallsu, iżda għalxejn, u għalhekk fetthet din il-kawża biex titlob lill-qorti tikkundanna lill-konvenuti jħallsuha t-taxxa ta' ttax-il elf, disa' mija u seba' euro (€12,907) u l-imgħaxijiet relatiwi.
4. L-attriċi kienet talbet ukoll illi l-kawża tinqata' bid-dispensa tas-smiġħ taħt il-proċedura sommarja speċjali, iżda l-qorti b'dikriet tal-5 ta' Lulju 2012 ordnat li l-kawża tinstema' bil-proċedura normali, u l-konvenuti ressqu dawn l-eċċezzjonijiet, fost oħrajn¹:

»1. ... ..

»2. ... .. il-preskrizzjoni tas-sentejn u jew tal-hames snin;

»3. ... .. ebda ammont ma huwa dovut: irid jiġi qabel xejn stabbilit l-*istatus* fiskali tal-kumpannija attriċi, jekk u meta, kienet reġistrata għall-*Value Added Tax (VAT)*. *Inoltre* ebda ammont ma huwa dovut għaliex ma jeżisti ebda obbligu kontrattwali jew legali tal-esponenti jew min minnhom illi jirrifondu xi *VAT* li setgħet ħallset l-attriċi. Dan għaliex il-konvenuti mill-bidu li daħlu f'relazzjoni lokatizja mas-soċjeta attriċi permezz ta' skrittura tal-11 ta' Marzu 2003 dejjem ħallsu dak li kellhom iħallsu skond il-kuntratt tat-23 ta' Mejju 1980. Kien biss *circa* xi sena ilu illi s-soċjeta attriċi bdiet tohroġ *fattura* fiskali lill-intimat u tithallas il-*VAT* mis-soċjetà intimata. Dan sar mingħajr pregudizzju mill-esponenti fuq talba tal-attriċi *Semago* għaliex apparentement skond ma qalet hija kienet qed tiġi investgata mill-awtoritajiet fiskali. Jiġi preċiżat illi ċ-

¹ Il-konvenuti kienu ressqu wkoll l-eċċezzjoni tal-*privilegium fori* iżda dik l-eċċezzjoni ġiet irtirata.

ċessjoni tal-inkwilinat saret bejn Patrick Gouder u l-konjuġi Cassar li bñala tali ma għandhomx *VAT registration*;

»4. illi għalhekk ma jeżisti ebda obbligu legali għaliex skond il-liġi tal-VAT, fiċ-ċirkostanzi simili, huwa meqjus illi l-kera jinkludi VAT pagabbli, dejjem jekk din hija dovuta. Għalhekk meta l-attriċi rċeviet il-kera, huwa meqjus li din kienet tinkludi xi VAT dovuta lill-Kummissarju, dejjem jekk din hija dovuta. Hawnhekk għandu jingħad illi jekk huwa dovut xi VAT mis-soċjetà attriċi, din hija sitazzjoni u relazzjoni esklusivament bejn il-kumpanija *Semago Trading Company Limited* u l-Kummissarju tat-Taxxi (dak iz-zmien id-Direttur tal-VAT). Konsegwentement ma giet pruvata u stabbilita ebda raġuni u bażi legali għaliex għandha titħallas il-VAT mill-intimati.«

5. Bis-sentenza li minnha sar l-appell l-ewwel qorti ċaħdet l-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni, ċaħdet it-talbiet safejn magħmula kontra s-soċjetà konvenuta, laqgħet it-talbiet safejn magħmula kontra l-konvenuti Cassar u ikkundannathom iħallsu lill-attriċi ħdax-il elf, ħames mija u sitta u għoxrin euro u sitta u għoxrin ċenteżmu (€11,526.26) bl-imgħaxijiet minn dakinhar li nfetħet il-kawża u l-ispejjeż ġudizzjarji. Ir-raġunijiet li wasslu lill-ewwel qorti għal din id-deċiżjoni ġew imfissra hekk fis-sentenza appellata:

»Din hi kawża fejn is-soċjetà attriċi qed tirreklama l-ħlas ta' VAT fuq il-kera dovuta mill-konvenuti jew min minnhom in forza ta' skrittura ta' kera datata 11 ta' Marzu 2003. Din l-iskrittura effettivament hi ċessjoni tad-drittijiet lokatizji li kellha s-soċjetà *The Stork Enterprises Company Limited* rappreżentata minn Patrick Gouder favur Mario u Margaret Cassar bil-kunsens tas-sid *cioè* tas-soċjetà attriċi. Effettivament il-kirja oriġinali saret fit-23 ta' Mejju 1980 bejn is-soċjetà attriċi u Patrick Gouder li fl-istess ftehim kellu d-dritt li jassoċja ruhu f'kumpannija *limited* basta l-maġġoranza tal-ishma jkunu tal-familja Gouder.

»Għalkemm jidher mill-iskritturi illi l-kirja oriġinali kienet issejjaħ lil Patrick Gouder, fuq il-ftehim ta' ċessjoni Patrick Gouder deher in rappreżentanza ta' *The Stork Enterprises Company Limited*. Probabilment – għax ma jirrizultax fl-atti – illi f'xi zmien il-kirja daret fuq l-imsemmija kumpannija kif jidher premess mill-istess skrittura ta' kera oriġinali. Jidher ukoll għalkemm mhux spjegat sew fl-atti illi f'xi zmien l-azzjonisti ta' din il-kumpanija saru *Babycare Company Limited* u Mario Cassar bir-rappreżentanza ġuridika f'idejn Mario u Margaret Cassar. Ma irrizultax ċar lill-qorti r-relazzjoni ta' din il-kumpannija mas-soċjetà attriċi billi l-kirja fl-2003 giet ċeduta lill-konjuġi Cassar u r-relazzjoni lokatizja jidher li kienet u baqgħet mal-konjuġi Cassar *proprio*. Għalhekk is-soċjetà *The Stork Enterprises Company Limited* ma għandha ebda rabta ġuridika mas-soċjetà attriċi *qua* inkwilina tal-fond in

kwistjoni soġġetta għad-drittijiet u obbligi naxxenti mill-istess lokazzjoni. L-uniċi persuni li għandhom din ir-relazzjoni kontrattwali huma l-konjuġi Cassar *proprio*.

»*Inoltre* l-kirja li kienet waħda kummerċjali b'żjidi tal-kera miftehma fil-kuntratt tal-1980 u kull tiġdid sussegwenti sar in forza tal-Kapitolu 69 kif dikjarat fl-istess skrittura ta' ċessjoni tal-2003, u illi għalhekk ir-relazzjoni ġuridika bejn is-soċjetà attriċi u l-konjuġi Cassar saret b'effett tal-iskrittura tal-1980 bl-istess kondizzjonijiet u dawk mizjuda fl-iskrittura tal-2003.

»Imkien fl-iskrittura tal-2003 ma jissema xejn dwar taxxi ta' ebda tip jew natura. Jingħad għall-preċizjoni illi t-taxxa tal-VAT daħlet fil-Liġijiet ta' Malta fl-1985² u għalhekk applikabbli skond il-każ minn dakinhar.

»Joseph Pisani, direttur tas-soċjetà attriċi, xehed illi ma kienx jaf li kellha titħallas il-VAT fuq il-kera u illi qatt ma talab jew żamm VAT fuq il-kera. In kwantu għall-konvenuti, dawn kienu jibagħtulu l-kera b'*cheque* u karta biex jiffirma l-irċevuta. F'xi żmien saret investigazzjoni mill-Kummissarju tat-Taxxi Interni fejn irriżulta li ma kinitx titħallas VAT u imponiet fuq is-soċjetà attriċi l-ħlas tal-VAT mill-2007 sal-2011 billi VAT dovut anteedement kien preskritt u s-soċjetà attriċi kellha tħallas is-somma ta' €20,754 bħala VAT, penali u mgħax. Hu qed ifittex għal dan l-ammont peress illi jsostni li suppost il-VAT jitħallas minn min jirċievi s-servizz *cioè* l-konsumatur liema VAT jitħallas lil min qed jagħti s-servizz u jibagħtu lid-Dipartiment tat-Taxxi. Il-konvenut irrifjuta li jħallas kull ammont reklammat iżda minn Marzu 2011 aċċetta bla preġudizzju li jibda jħallas il-VAT minn hemm 'il quddiem.

»Il-konvenut Mario Cassar xehed li dejjem ħallas il-kera pattwit għal disa' snin sħaħ mill-2002 sal-2011 u qatt ma rċeva xi talba formali jew fattura fiskali għal ħlas u anqas qatt inħarġitlu irċevuta fiskali. Hu ippreżuma li l-VAT kienet inkluża fil-kera u ma kellu x'jaqsam xejn mal-kwistjonijiet interni bejn is-soċjetà attriċi u d-dipartiment tat-VAT. Kien f'Jannar 2011 li Joseph Pisani infurmah li qabdu miegħu tat-taxxa u VAT u ried li l-konvenut iħallas il-VAT. L-ewwel darba li nħarget *invoice* fiskali mis-soċjetà attriċi kien għal perjodu mill-1 ta' Lulju 2011 sat-30 ta' Settembru 2011 u inkludiet il-VAT mal-kera. Hu ħallas skond il-fattura. Qal ukoll illi s-soċjetà *The Stork Enterprises Limited* għandha numru tal-VAT.

»Stephen Gouder ikkonferma li qatt ma tħallas VAT dment li l-kirja kienet tgħajjat lilhom u dejjem ħallsu l-kera skond il-kuntratt.

»Konsiderazzjonijiet legali

»Jidher ċar illi qabel ma s-soċjetà attriċi kellha problema mad-dipartiment tat-VAT, qatt ma talbet u qatt ma ħallset VAT fuq il-kera pattwita. Ebda menzjoni tagħha ma saret mill-partijiet fiċ-ċessjoni tal-kirja li saret fl-2003 meta r-reġim tal-VAT kien *in vigore*.

»Bla dubju r-relazzjoni bejn is-soċjetà attriċi u d-dipartiment tat-VAT hi waħda li fiha l-konvenuti ma għandhomx x'jaqsmu. Jidher bħala fatt illi fuq din il-kirja però kien hemm obbligu ta' ħlas ta' VAT fuq il-kera migbura *cioè* għal provista ta' servizzi skond il-liġi tal-VAT Kap. 406. Skond ix-xieħda ta' Connie Azzopardi, rappreżentanta tad-dipartiment

² Fil-fatt it-taxxa fuq il-valur miżjud daħlet fl-1995 mhux fl-1985.

tal-VAT, jirriżulta illi t-taxxa fuq il-valur miżjud titħallas mill-konsumatur, tingabar mill-kummerċjant li qed joffri s-servizz u dan tal-aħħar jibgħat it-taxxa lid-dipartiment. Hu obbligu tal-kummerċjant li jiġbor din it-taxxa. L-argument tad-direttur tas-soċjetà attriċi li ma kienx jaf li jrid jiġbor il-VAT ma jreġġix għax l-obbligu hu wieħed legali u jibqa' jsejtn. B'daqshekk perà tinsorġi awtomatikament id-domanda jekk il-konsumatur hux obligat iħallas it-taxxa jekk ma jiġix speċifikament mitlub.

»L-artikolu 49 tal-Kap. 406 jaqra hekk:

»“49. (1) Meta persuna registrata tindika l-prezz ta' oġġetti offerti għal bejgħ bl-imnut, dak il-prezz għandu jigi indikat b'mod li jkun jinkludi t-taxxa li għandha titħallas taħt dan l-Att, jekk ikun hemm, dwar il-provvista tal-oġġetti msemmija.

»(2) Fejn l-ammont ta' taxxa li għandu jithallas taħt dan l-Att ma jkunx identifikat fi hlas għal provvista taxxabli jew fi prezz imħallas, hliet għal ffattura jew dokument li jservi bħala fattura maħruġa minn persuna taxxabli lil persuna taxxabli oħra, għal provvista taxxabli, dak il-hlas jew prezz għandu jitqies li jkun jinkludi t-taxxa.

»(3) Fejn l-ammont ta' taxxa li għandu jithallas taħt dan l-Att ma jkunx identifikat fil-prezz imħallas għal provvista fuq fattura jew dokument li jservi bħala fattura maħruġ minn persuna taxxabli lil persuna taxxabli oħra dak il-prezz għandu jitqies li ma jkunx jinkludi t-taxxa.

»Il-qorti tqis li applikabbli *qua* prinċipju regolatur hu t-tieni subinċiż tal-istess artikolu billi l-ewwel subinċiż jirrigwarda bejgħ bl-imnut u t-tielet subinċiż jirrigwarda prezz imħallas fuq fattura jew dokument li jservi bħala fattura maħruġa minn persuna taxxabli lil persuna taxxabli oħra. F'dan il-każ hu paċifiku li ebda fattura ma kienet tinħareġ qabel l-2011 u lanqas irriżulta mill-atti li l-konvenuti *proprio* kienu persuni taxxabli skond il-Kap. 406.

»Is-subinċiż tnejn tal-artikolu 49 jippreżumi li fejn l-ammont ta' taxxa li għandu jithallas ma jkunx identifikat fil-hlas jew prezz għandu jitqies li jkun jinkludi t-taxxa. L-eċċezzjoni fl-imsemmi subinċiż mhix applikabbli billi bħas-subinċiż tlieta ebda fattura jew dokument li serva ta' fattura ma nħareġ qabel l-2011 mis-soċjetà attriċi.

»Għalhekk il-prinċipju regolatur li joħroġ mill-artikolu u l-fatti tal-każ kien illi l-ammont ta' kera inkluzja fil-ftehim bejn il-partijiet fl-iskrittura tal-2003 kien jinkludi fih t-taxxa fuq il-valur miżjud.

»Però din il-preżunzjoni hi biss waħda *juris tantum* u tista' tiġi newtralizzata bi provi oħra. Il-qorti tqis illi din il-prova saret bl-ammissjoni stess tal-konvenut Mario Cassar li appena s-soċjetà attriċi bagħtitlu fattura bil-kera u b'żieda ta' taxxa fuq il-valur miżjud hu beda jħallas kif mitlub. Dan fil-fehma tal-qorti jfisser li l-konvenuti *qua* inkwilini irrikonoxxew, kuntrarjament għal dak li xehed Mario Cassar, illi l-kera pattwit ma kienx jinkludi l-VAT. F'dak il-kuntest is-soċjetà attriċi kellha kull dritt tesiġi l-hlas tat-taxxa li suppost tħallset lid-dipartiment skond ma ġiet mitluba tagħmel is-soċjetà attriċi.

»Ma hu ta' ebda skuzanti għall-konvenuti personalment illi jingħad li l-hlas tal-kera b'żieda ta' taxxa sar bla preġudizzju. Dan għaliex il-hlas sar bla ebda riserva. Dan il-hlas juri illi t-taxxa kienet dovuta apparti l-

ammont tal-kera u mhux inkluża fl-ammont. Li kieku ma kienx hekk il-konvenuti ma kinix jaċċettaw li jhallsuha.

»Il-konvenuti fil-fatt jeċċepixxu b'mod in kwantu kontradittorju għal din il-linja ta' difiża illi t-talba attriċi hi preskritta. Il-qorti tqis illi l-eċċezzjoni li t-talba hi preskritta bit terminu ta' sentejn jew ħames snin hi ġenerika wisq biex din il-qorti tindagaha. L-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni trid issir b'mod ċar u jintrabat ma' artikolu speċifiku tal-liġi u mhux tħalli fid-diskrezzjoni tal-qorti liema mill-preskrizzjonijiet ta' sentejn jew ħames snin tista' tkun applikabbli għall-ħlas. Dan jingħad b'aktar enfasi meta l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni għandha dejjem tingħata interpretazzjoni u applikazzjoni ristrettiva. Is-sottomissjonijiet tal-konvenuti fuq l-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni magħmula b'referenza għall-artikoli speċifiċi ma jinnewtralizzawx il-fatt illi formalment din l-eċċezzjoni ma sarixx kif imiss u jkun ingust għall-attriċi li din il-qorti tittratta l-artikoli tal-preskrizzjoni ċitati mill-konvenuti fis-sottomissjonijiet meta s-soċjetà attriċi ma kellhiex il-jedd tiddefendi ruħha kif imiss.

»Għalhekk l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni kif magħmula ma għandhiex tiġi kunsidrata.

»Jibqa' jiġi deċiż x'inhu l-ammont li għandhom iħallsu l-konvenuti f'VAT. Is-soċjetà attriċi qed titlob il-ħlas ta' €12,970 [*recte*, €12,907] f'taxxa fuq il-vakur miżjud. Però jirrizulta kemm waqt il-kontroezami ta' Joseph Pisani u min-nota ta' sottomissjonijiet illi l-VAT li qed jintalab hu mill-2006 sal-31 ta' Marzu 2011 mhux mill-2005. L-attur esebixxa a *fol. 10 et seq.* tal-proċess il-VAT dovut fuq il-kera li però jkopri wkoll il-perjodu mill-1 ta' Lulju 2005 sal-31 ta' Marzu 2011. Il-qorti tqis li jrid jitnaqqas mill-ammont reklamat il-VAT dovut għal perjodu bejn l-1 ta' Lulju 2005 sal-31 ta' Marzu 2006 billi l-ammont mitlub hu kif indikat mill-attur Joseph Pisani *cioè* għal ħames snin peress li l-ammonti l-oħra mitlub mill-VAT *Department* kienu preskritti. Billi l-kera dovuta hi ta' Lm1,097.40 kull tliet xhur u hemm tliet skadenzi li minnhom iridu jitnaqqas l-VAT allura l-VAT li jrid jitnaqqas hu ta' Lm592.59 jew €1,380.74. Fl-ammont reklamat mis-soċjetà attriċi ma hemmx inklużi penali jew imagħaxijiet imħallsa lid-dipartment tal-VAT u għalhekk l-ammont li s-soċjetà attriċi għandha dritt tirreklama hu ta' €11,526.26.

»Għalhekk il-qorti taqa' u tiddeċiedi billi tiċhad l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni mressqa mill-konvenuti, tiċhad it-talbiet fil-konfront ta' *The Stork Enterprises Company Limited*, u tilqa' t-talbiet attriċi biss fil-konfront tal-konvenuti Mario u Margaret konjuġi Cassar u tikkundannahom *in solidum* iħallsu lis-soċjetà attriċi s-somma ta' €11,526.26 bl-imgħax jiddekorri mid-data tal-prezentata tal-kawza. Spejjeż għall-konvenuti konjuġi Cassar.«

6. Il-konvenuti appellaw³ b'rikors tal-14 ta' Lulju 2015 li għalih l-attriċi wieġbet fit-28 ta' Lulju 2015.

³ Appellat ukoll is-soċjetà konvenuta għalkemm it-talbiet safejn magħmula kontra tagħha ġew miċhuda.

7. Il-konvenuti ressuq erba' aggravji. L-ewwel aggravju hu li l-ewwel qorti interpretat ħażin l-Att dwar it-Taxxa fuq il-Valur Miżjud [Kap. 406], u ġie mfisser hekk:

»illi dwar l-ewwel aggravju, l-esponenti jissottomettu illi l-principju regolatur in materia huwa l-artikolu 49 tal-Kap. 406, korrettement citat mill-qorti, illi fejn l-ammont ta' taxxa f'każ ta' provvista taxxabli jew prezz imħallas ma jkunx indikat f'fattura mill-persuna taxxabli, dan jittqies illi jkun jinkludi t-taxxa. ... .. Fejn l-appellanti ma jaqblux huwa it-*twist* illi bir-rispett tat l-ewwel qorti mix-xieħda ta' Mario Cassar. Mill-provi, u mill-*affidavit* mhux kontradett ta' Mario Cassar, jirriżulta illi, għal snin sħaħ, qatt ma sar dokument fiskali mis-soċjetà attriċi. Kienet issir ġieli talba għal ħlas: l-esponent *Stork Enterprises Company Limited* dejjem hallset b'*cheque*, ġieli ngħatat irċevuta ta' ħlas, mhux fiskali, u ġieli le. Qatt ma saret fattura fiskali mill-attriċi. Hawnhekk japplikaw żewġ prinċipji rilevanti. L-ewwel kif ingħad illi l-VAT huwa meqjus inkluz sakemm ma jkunx hemm fattura fiskali. It-tieni huwa illi, li kieku kienet saret fattura fiskali, għall-intimata kienet tkun newtrali, għaliex din hija *VAT registered* u dak li kieku kienet tħallas bħala fatt kienet tieħdu lura bit-tpaċija.

»Il-konvenuta *Stork* kienet għalhekk korretta: li kieku kienet ġiet preżentata fattura fiskali bil-kera u l-VAT miżjud magħha, kienet tħallas l-ammont inkluz il-VAT u mbagħad tieħu lura bi tpaċija.

»Dawn il-konsiderazzjonijiet segwenti huma kollha rilevanti: *Stork Enterprises*, bħala kumpannija li hija *audited*, trid tħallas skond il-fatturi regolari, xejn iżjed u xejn anqas. Tkun irregolari jekk tħallas mhux skond il-fatturi. It-tieni, *Stork Enterprises* ma tistax tidħol u ma tkunx taf ir-relazzjonijiet bejn l-attriċi *Semago* u l-VAT *Department*: din setgħet tkun *exempt with credit* jew *without credit*. Japplikaw skemi illi, jekk negozju ma għandux ċertu *turnover*, ma jħallasx VAT, ma jiġborx VAT iżda ma jiħux tpaċija fuq il-VAT. Ir-relazzjoni bejn il-kontribwent u l-VAT *Department* hija ħaġa ta' bejniethom li mhux neċessarjament tinvolvi terzi. Anqas ma setgħet tassumi li l-attriċi kienet *VAT registered*. Jigi ribadit illi *Stork Enterprises* ħallset kif mitlub, u xejn iżjed.

»illi l-verità – u jidher illi l-ewwel qorti ma apprezzatx dan il-fatt – hija illi s-soċjetà attriċi ħadet riskju illi ma tiddenunzja xejn għall-VAT u kienet komda għal numru ta' snin. Mill-provi irriżulta illi *Semago* għamlet l-ewwel *VAT return* fl-1 ta' Lulju 2005 – dejjem kienet fil-VAT u qatt ma kienet allura eżenti – u kien biss fil-11 ta' Jannar 2012 illi bagħtet il-fatturi li jinkludu l-VAT. Dawn kienu l-ewwel darba li ntbagħtu l-fatturi fiskali. Li kieku mhux hekk ma kenitx toqgħod silenzjuza bi prattika normali u ma toħroġx fattura fiskali u titlob irċevuta fiskali. Meta mbagħad ġiet investigata mill-awtoritajiet fiskalii, ovvjament kellha tibdel il-kondotta, u bdiet toħroġ fatturi fiskalii. Is-soċjetà konvenuta *Stork Enterprises* wiegħbet b'mod korrett u, meta saritilha talba fiskali, ħarġet ħlas fiskali. Ma kienx kompitu tagħha tidħol fiha.

»Hawn bir-rispett ma fehmitx l-ewwel qorti: ir-raġuni ma kenitx xi *change of heart* tal-attriċi. Kien sempliċement il-fatt illi irrealizzat, la

darba giet investigata, li ma setgħetx tkompli hekk u kellha toħroġ fattura u tiġbor il-VAT.

»Allura għandha tapplika l-liġi, aktar u aktar fuq il-baži illi s-soċjetà attriċi kienet kuntenta tul medda ta' snin illi ma tiġborx VAT – jiġi ripetut, il-VAT huwa newtrali għas-soċjetà intimata, li kieku l-affarijiet saru b'mod normali u reglari. Ma tistax l-attriċi l-ewwel tagħmel dak li jidhrilha, imbagħad tipprova, għaliex inqabdet f'investigazzjoni, tiġbor dak li messha għabret. Huwa magħruf il-prinċipju, *ex turpi causa non oritur actio*.

»illi hemm punt ieħor illi l-ewwel qorti ma apprezzatx, dejjem in tema tal-ewwel aggravju: l-intimata *Stork* għandha dritt tieħu tpaċija fuq fatturi u ħlasijiet regolari. Din illum għalqet il-kotba għaż-żmien rilevanti u allura, minħabba nuqqas tal-attriċi, ser issib ruhha f'sitwazzjoni ta' preġudizzju illi ma tistax tieħu lura dan l-ammont. Anzi jiġi preċiżat illi ma tista' qatt tiġi aċċettata fattura barra minn żmienha *ai fini* ta' rifiżjoni. Dan huwa bir-rispett kontrosens u probabilment illegali fis-sens illi parti qed tiċċaħħad, mingħajr ebda tort jew nuqqas tagħha, minn dritt. Anzi trid tiġi akkollata hi bir-responsabilità ta' nuqqas tal-attriċi.«

8. Dan l-aggravju huwa, fil-kuntest ta' kritika tas-sentenza appellata, irrelevanti. Il-kwistjoni quddiem din il-qorti ma tintlaqatx bl-argumenti mressqa fl-aggravju għax dawk l-argumenti huma relattivi għas-soċjetà konvenuta, iżda l-ewwel qorti qalet illi t-taxxa ma għandhiex tingabar mingħand is-soċjetà konvenuta iżda mingħand il-konvenuti Cassar. Tassew illi hemm aggravju – ir-raba' wieħed – fis-sens illi l-konvenuti Cassar ma kellhomx jiġu kundannati jħallsu t-taxxa, iżda dak l-aggravju, għar-raġunijiet li sejrjn jingħataw 'il quddiem⁴, ma jistax jintlaqa': is-servizz taxxabbi ngħata lill-konvenuti Cassar, mhux lis-soċjetà konvenuta.
9. Dan l-ewwel aggravju huwa għalhekk miċħud.
10. It-tieni aggravju huwa dwar l-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni, u ġie mfiisser hekk:

---

⁴ Para. 24 *et seqq. infra*.

»illi kwantu għat-tieni aggravju, l-ewwel qorti sommarjament ċaħdet l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni għaliex qalet li ma ġiex abbinata ma' artikolu partikolari u għaliex għandha tiġi interpretata ristrettivament. Għal kull buon fini, l-eċċezzjoni qed terġa' tingħata, kif għandha dritt il-parti tagħmel, f'dan l-istadju, u kif spjegata hawn. Il-preskrizzjoni tas-sentejn hija għall-azzjoni għall-arrikkiment inġustifikat; jekk il-preskrizzjoni ta' din hija ta' ħames snin, allura tapplika din. Il-preskrizzjoni tal-ħames snin tapplika ukoll bhala *default* a tenur tal-art 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili. Qed tingħata, jekk inhu meħtieġ, formalment f'dan l-istadju. Il-pretensjoni attriċi hija għall-perjodu bejn 1 ta' Lulju 2005 sal-31 ta' Marzu 2011. Jigifieri, fl-agħar ipotesi għall-intimata, hemm parti mill-pretensjoni ċertament preskritta.

»Dan apparti l-loġika illi t-talba, biex tagħmel sens, trid titressaq fi żmien reali.«

11. L-istess nuqqas ta' speċifità li dwaru ikkumentat l-ewwel qorti huwa ripetut fil-mod kif tressqet l-eċċezzjoni f'dan l-istadju. Għall-istess raġunijiet imsemmija mill-ewwel qorti, il-preskrizzjoni li tista' titqies li ngħatat validament hija dik taħt l-art. 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili:

»**2156.** L-azzjonijiet hawn taħt imsemmija jaqgħu bi preskrizzjoni bl-egħluq ta' ħames snin:

»... ..;

»(f) l-azzjonijiet għall-ħlas ta' kull kreditu ieħor li ġej minn operazzjonijiet kummerċjali jew minn ħwejjeġ oħra, meta l-kreditu ma jkunx jaqa', skont din il-liġi jew liġijiet oħra, taħt preskrizzjoni aqsar, jew ma jkunx jirriżulta minn att pubbliku;«

12. L-attriċi wieġbet illi:

»... .. effettivament il-perjodu preskrittiv beda jidekorri minn meta l-esponenti kien kostrett ihallas il-VAT għan-nom tal-intimati. Illi għalhekk il-perjodu preskrittiv beda jiddekorri fis-sena 2011, filwaqt li l-kawża odjerna ġiet intavolata fis-16 ta' Mejju 2012. Illi għalhekk jidher *ictu oculi* illi l-preskrizzjoni eċċepita mill-atturi mhijiex applikabbli għall-kawża odjerna.«

13. Dak li qiegħda tgħid l-attriċi ma huwiex korrett. L-attriċi ma ħallsitx "għan-nom" tal-konvenuti; ħallset dejn tagħha stess mad-dipartiment għax huwa min jagħti s-servizz taxxabli li hu marbut li jiġbor il-ħlas tat-TVM u li huwa debitur tad-dipartiment għat-taxxa li jiġbor jew li

messu ġabar. Li qiegħda titlob l-attriċi fil-kawża tallum hu dak li tgħid li kellha tiġbor mingħand il-konvenuti, *i.e.* dejn tal-konvenuti lejha. Sewwa jgħidu għalhekk il-konvenuti illi ż-żmien tal-preskrizzjoni beda għaddej minn dakinhar li l-konvenuti kellhom iħallsu lill-attriċi.

14. Il-kawża nfetħet fis-16 ta' Mejju 2012 u għalhekk dak dovut qabel is-16 ta' Mejju 2007 jintlaqat bil-preskrizzjoni. Dwar fhasijiet dovuti qabel is-16 ta' Mejju 2007, għalhekk, l-eċċezzjoni għandha tintlaqa'.
15. Tassew illi l-art. 2160 tal-Kodiċi Ċivili, kif emendat bl-art 4 tal-Att I tal-2017 u l-art. 8 tal-Att VIII tal-2017, jgħid illi eċċezzjonijiet ta' preskrizzjoni taħt *inter alia* l-art. 2156 "ma għandhomx effett jekk il-partijiet li jeċċepuhom ma jagħtux ġurament minn jeddom waqt il-kawża li mhumiex debituri, jew li ma jiftakrux jekk il-ħaġa ġietx imħallsa", u dak il-ġurament ma ngħatax. Din id-disposizzjoni iżda ma tolqotx eċċezzjonijiet ta' preskrizzjoni ġà validament imressqa qabel ma daħal fis-seħħ l-art. 2160 kif emendat fl-2017. L-eċċezzjoni tressqet fir-rikors tal-appell preżentat fl-14 ta' Lulju 2015 u għalhekk ma tintlaqatx b'dak li jgħid illum l-art. 2156⁵.
16. L-eċċezzjoni għalhekk tolqot it-taxxa li kellha tingabar qabel is-16 ta' Mejju 2007. Dok. P(1), fol. 23 tal-atti quddiem l-ewwel qorti, huwa *invoice* maħruġ mill-attriċi għal tlitt elef, tliet mija u għoxrin euro (€3,320) li hija dik il-parti tas-somma pretiża relattiva għaž-żmien bejn l-1 ta' Lulju 2005 sal-31 ta' Lulju 2007: sentejn u xahar jew seba' mija u wieħed u sittin (761) jum. Iż-żmien bejn l-1 ta' Lulju 2005 u s-16 ta'

---

⁵ Ara Sergio Manchè v. Carmel Grech, App. 5 ta' Ottubru 2018, para. 8.

Mejju 2007 – sitt mija u ħamsa u tmenin (685) jum – jintlaqat bil-preskrizzjoni. Mela, ladarba t-taxxa titħallas fuq il-kera li, bħal frott ċivili, huwa dovut *dietim*, ^{685/761} ta' €3,320, jew €2,988 (elfejn, disa' mija u tmienja u tmenin euro), jintlaqat bil-preskrizzjoni. Mela s-somma ta' t-nax-il elf, disa' mija u seba' euro (€12,907) mitluba mill-atturi għandha tonqos b'elfejn, disa' mija u tmienja u tmenin euro (€2,988) biex tiġi disat elef, disa' mija u dsatax-il euro (€9,919).

17. L-aggravju huwa għalhekk, safejn imfisser hawn fuq, milqugħ.

18. It-tielet aggravju jgħid hekk:

»... .. mill-provi ma rriżultax x'ħallas [*recte*, xi tħallas] jew x'kien dovut mis-soċjetà attriċi. L-esponenti ma jistgħux jixhdu minn kon-oxxenza tagħhom u jkollhom joogħodu fuq ix-xieħda tal-VAT Department – Connie Azzopardi fl-udjenza quddiem il-qorti tal-20 ta' Mejju 2013 xehdet illi hemm €18,000 euro li tinkludi penali, imgħaxijiet u dak li huwa preskritt. L-ewwel, ma hux ċar għaliex l-esponenti għandhom jigu akkollati bil-penali u l-multi, u t-tieni għal xiex dan jirreferi. Huwa minnu illi l-ewwel qorti lejn l-aħħar tas-sentenza stqarret illi “fl-ammont reklamat mis-soċjetà attriċi ma hemmx inklużi penali jew imgħaxijiet imħallsa lid dipartiment tal-VAT u għalhekk l-ammont li s-soċjetà attriċi għandha dritt tirreklama huwa ta' €11,526.26”. Dan intqal mingħajr spjegazzjoni jew wisq verifika jekk tħallasx u għal xiex huwa dovut. Ikompli juri kemm hija neboluża l-pretensjoni attriċi, apparti arguenti oħrajn.«

19. Il-fatturi fiskali maħruġa mil-attriċi li għalihom qiegħda titlob ħlas huma

dawn:

minn	sa	kera	TVM
01/07/2005	31/07/2007	18,442	3,320
01/08/2007	31/12/2007	3,688	664
01/01/2008	30/04/2008	2,951	531
01/05/2008	31/07/2008	2,392	431
01/08/2008	31/10/2008	2,751	495
01/11/2008	31/01/2009	2,751	495
01/02/2009	30/04/2009	2,751	495
01/05/2009	31/07/2009	3,459	623
01/08/2009	31/10/2009	4,875	878
01/11/2009	31/01/2010	4,875	878
01/02/2010	30/04/2010	4,875	878

01/05/2010	30/09/2010	8,127	1,463
01/10/2010	31/12/2010	4,875	878
01/01/2011	31/03/2011	4,875	878
			<u>12,907</u>

20. Is-somma mitluba mill-attriċi hija għalhekk biss it-taxxa fuq il-valur miżjud u mhux ukoll l-imgħaxijiet u penali. Naturalment il-ħlas tat-taxxa sar jew sejjer isir tard bi ħtija tal-attriċi, mhux tal-konvenuti, għax kienet l-attriċi li naqset milli toħroġ il-fatturi f'waqthom, u għalhekk ma tistax tippretendi l-ħlasijiet żejda mingħand il-konvenuti.
21. Igħidu sew iżda l-konvenuti illi ma hemmx prova li l-attriċi tassew ħallset it-taxxa. Meta xehdet ir-rappreżentant tad-dipartiment quddiem l-ewwel qorti fl-20 ta' Mejju 2013⁶ esebiet dokument⁷ li juri illi fiż-żmien relevanti u sal-31 ta' Marzu 2011 l-attriċi kienet ħallset sebat elef, mitejn u tnejn u sebgħin euro (€7,272) u rċeviet rimborż ta' elf, sitt mija u wieħed u għoxrin euro u tnejn u tletin ċenteżmu (€1,621.32), li jfisser li ħarġet ħamest elef, sitt mija u ħamsin euro u tmienja u sittin ċenteżmu (€5,650.68). Igħidu wkoll sew il-konvenuti illi ma hemmx prova li dawn il-ħlasijiet kienu akkont tat-TVM fuq il-kera tal-konvenuti, u mhux fuq xi attività kummerċjali oħra tal-attriċi. Fil-fatt l-aħħar ħlas muri fuq dan id-dokument kien sar relattivament għall-perjodu bejn l-1 ta' Frar 2010 u t-30 ta' April 2010, qabel ma l-attriċi ntebħet li kellha tiġbor it-TVM fuq il-kera, u għalhekk x'aktarx illi dak il-ħlas u dawk ta' qablu kienu relativi għal attivitajiet kummerċjali oħra tal-attriċi, u mhux għall-kera li jħallsu l-konvenuti.

⁶ Foll. 80 et seqq.

⁷ Dok. CA6, fol. 114.

22. Madankollu jibqa' l-fatt illi, jekk l-attriċi għadha ma ħallsitx lid-dipartiment, għadha debitorici tiegħu, u l-bilanċ dovut lid-dipartiment jibqa' passiv fil-patrimonju tagħha. L-attriċi kellha dritt tiġbor it-taxxa mingħand il-konvenuti flimkien mal-ħlas tal-kera, u mhux wara, meta hi tgħaddi t-taxxa miġbura lid-dipartiment. Għalhekk, għalkemm ma hemmx prova li l-attriċi għa ħallset lid-dipartiment, xorta għandha tiegħu mingħand il-konvenuti t-taxxa li dawn kellhom iħallsu flimkien mal-ħlas tal-kera.
23. Għalhekk ma hu meħtieġ ebda tibdil ulterjuri fis-sentenza appellata b'konsegwenza ta' dan l-aggravju.
24. Fl-aħħar aggravju l-appellanti jgħidu li l-ewwel qorti ma kellhiex tilqa' t-talbiet kontra l-konvenuti Cassar. L-aggravju jgħid hekk:

»illi l-aħħar aggravju huwa illi [*recte*, dwar] l-kundanna tal-konvenuti konjuġi Cassar. L-irċevuti, xi whud iffirmati u xi whud le, u *ċ-cheques* dejjem ħarġu u saru minn *Babycare* (kumpannija sorella ta' *The Stork*, tal-familja Cassar) u lil Joseph Pisani. Kif allura ġew involuti fl-istorja il-konjuġi Cassar huwa diffiċli li wieħed jara u ċertament mhux motivat mill-ewwel qorti. Jekk allura wieħed ser jadotta l-loġika tal-qorti li aċċettat illi l-irċevuti joħorgu minn *Babycare*, għandha tkun konsistenti u mhux tmur fuq il-konjuġi Cassar. Jiżdied jingħad ukoll illi l-ftehirn li sar fl-2003 kien ċar biżżejjed fis-sens illi il-konjuġi Cassar kienu akkwistaw l-azzjonijiet fil-kumpannija *Stork Enterprises Limited*, u *Semago Trading Limited* kienet tat il-kunsens tagħha. Il-punt kollu huwa illi kien l-obbligu ta' *Semago* illi jara li jikkonforma ruħu mal-liġi u li joħroġ il-fatturi. Kien biss meta kien investigat mit-*Tax Compliance Unit* illi ħareġ il-fatturi rilevanti meta ġibdulu huma l-attenzjoni. Huwa għalhekk pjuttost ċar illi ma kellu ebda interess illi jikkonforma mal-liġi. Anzi, *Stork Enterprises Limited* ġabret u hallset il-VAT immedjatament kif mitluba mis-sena 2013.

»Jekk għall-grazzja tal-argument, a bażi illi l-inkwilinat kien f'isem il-konjuġi Cassar, jigi aċċettat illi r-relazzjoni fiskali kienet magħhom, dan ma jispjegax għaliex għandu jkun hemm inċidenza fiskali fil-konfront tagħhom għaliex ma humiex VAT *registered*, imma *Stork*, bħala negozju, hija reġistrata.

»Anqas ma ngħatat spjegazzjoni suffiċjenti mill-intimati, kif iċ-*cheques* ġew intestati u aċċettati minn Joseph Pisani, l-irċevuti meta ġew iffirmati kienu fuq intestatura ta' *Semago*. L-aktar spjegazzjoni

plawsibbli, u ma ngħatat ebda waħda, hija li l-attriċi qieset illi l-ħlasijiet ma għandhomx ikunu fiskalizzati, u allura seta' jsir pagament lil Joseph Pisani. Ċirkostanzi ta' wara ġegħluha tibdel il-posizzjoni.

»Dan kollu juri [li] ma huwiex legalment korrett u ġust illi jekk l-attriċi messha ġabret il-VAT u ma talbitux, b'ebda nuqqas tal-intimata, ma għandhiex issa tingħata dritt li tiġbru«

25. Il-konvenuti Cassar “ġew involuti fl-istorja” għax is-servizz taxxabli – il-kiri minn entità kummerċjali – sar lilhom u mhux lil *The Stork Enterprises Limited*. Il-fatt li l-ħlasijiet saru minn *Babycare* ma jibdix il-fatt li l-kerrejja kienu l-konvenuti Cassar għax ħlas jista' jsir minn terzi⁸. Tassew illi l-kitba ta' ċessjoni tal-kiri tal-11 ta' Marzu 2003 tagħti lill-konvenuti Cassar il-fakoltà li jċedu l-kiri lil soċjetà tagħhom, u kien jaqblilhom li kieku għamlu hekk, għar-raġunijiet mogħtija minnhom fl-ewwel aggravju, iżda sakemm ma jinqdewx b'dan il-jedd – u ma hemm ebda prova li saret ċessjoni lil xi soċjetà tal-konvenuti Cassar – il-kerrejja jibqgħu huma.
26. Lanqas ma hu relevanti li l-ħlas kien isir fiżikament lid-direttur tal-attriċi; il-fatt li “l-irċevuti meta ġew iffirmati kienu fuq intestatura ta' *Semago*” jixhed illi l-ħlas ġie aċċettat mid-direttur f'isem is-soċjetà attriċi.
27. Irrelevanti wkoll huwa l-argument illi l-konvenuti Cassar ma humiex reġistrati għall-għanijiet tat-TVM. Servizz ma jsirx taxxabli biss meta jingħata lil min għandu reġistrazzjoni fiskali; ukoll jekk tmur tixtri minn *supermarket* tħallas it-TVM fuq dak li tkun xtrajt, u tingħatalek riċevuta fiskali, għalkemm bħala xerrej ma tkunx reġistrat għat-taxxa. Li jiġri hu

---

⁸ Art. 1148(2), Kod. Ċiv.

li ma tistax tpaċi t-taxxa li tħallas ma' dik li tiġbor (kif imfisser fl-ewwel aggravju) iżda t-taxxa xorta tħallasha.

28. It-taxxa għandha titħallas mill-konvenuti Cassar għax is-servizz taxx-abbli jingħata lilhom bħala kerrejja. L-aggravju huwa għalhekk miċħud.

29. Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti tiddisponi mill-appell billi tirriforma s-sentenza appellata:

- i. tħassarha fejn ċaħdet l-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni taħt l-art. 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili u, minflok, tilqa' dik l-eċċezzjoni safejn toqgot ħlasijiet dovuti qabel is-16 ta' Mejju 2007;
- ii. għalhekk tħassar is-sentenza appellata fejn ikkundannat lill-konvenuti Cassar iħallsu lill-attriċi s-somma ta' ħdax-il elf, ħames mija u sitta u għoxrin euro u sitta u għoxrin ċenteżmu (€11,526.26) u, minflok, tikkundannahom iħallsu disat elef, disa' mija u dsatax-il euro (€9,919), flimkien mal-imgħax kif ordnat mill-ewwel qorti;
- iii. tikkonferma s-sentenza appellata fil-bqija.

30. L-ispejjeż tas-soċjetà konvenuta *The Stork Enterprises Company Limited* tħallashom is-soċjetà attriċi; l-ispejjeż l-oħra, kemm tal-ewwel grad u kemm tal-appell, jinqasmu hekk: sehem minn erbgħa ($\frac{1}{4}$)

tħallsu l-attriċi u tliet ishma minn erbgħa ($\frac{3}{4}$) jħallsuhom il-konvenuti
Cassar.

Giannino Caruana Demajo
President

Tonio Mallia
Imħallef

Anthony Ellul
Imħallef

Deputat Reġistratur
gr